

SINT-SIXTUSABDIJ, Westvleteren – 6 september 2026

P. Mauro-Giuseppe Lepori OCist

Waar vinden we de schoonheid en de vreugde van het monastieke leven?

*Conferentie ter ere van Dom Manu Van Hecke OCSO,
aan het einde van zijn ambtstermijn als abt van de Sint-Sixtusabdij*

Een levende vraag

Waar vinden we de schoonheid en de vreugde van het monastieke leven?

Deze vraag, die mij door Vader Prior werd voorgesteld als mogelijk thema voor deze conferentie ter ere van de voltooiing van het abbatiaat van Dom Manu, sprak mij onmiddellijk aan. Ik vroeg me af waarom deze vraag zo levendig in mij aanvoelde, en toen besepte ik dat ik mezelf deze vraag diep van binnen voortdurend stel, tijdens elke reis, bij elk bezoek aan de kloosters van mijn Orde, de OCSO, of welke andere Orde dan ook. Ik stel mezelf deze vraag ook wanneer ik andere christelijke gemeenschappen bezoek. Telkens weer vraagt mijn hart: is er schoonheid, en dus vreugde, in deze gemeenschap? Vind ik in deze gemeenschap een schoonheid die mij vreugde, vrede en troost schenkt, die me aanmoedigt om vooruit te gaan en met hoop te zien naar mijn persoonlijke levenssituatie, mijn Orde, de Kerk en de wereld?

We zijn allemaal voortdurend op zoek naar schoonheid en geluk, wat we ook doen en welke realiteit we ook tegenkomen. We hebben het druk met duizend dingen, worden gevraagd om talloze taken uit te voeren en moeten zoveel verschillende problemen en moeilijkheden het hoofd bieden. Maar te midden van dit alles is ons hart als een lastig kind dat altijd hetzelfde vraagt, thuis of onderweg, in de kerk of op school, alleen of met anderen, bij mooi of slecht weer: waar is de schoonheid, waar is de vreugde? Alles is belangrijk, alles is noodzakelijk; maar wanneer vinden we de schoonheid en de vreugde die de dorst van ons hart lessen?

Zelfs als ik terugkijk op een periode als abt, of die nu kort was, zoals de 30 jaar van Dom Manu, of lang, zoals mijn 32 jaar, besef ik dat tijdens het begeleiden van onze gemeenschappen deze vraag naar schoonheid en vreugde altijd in ons blijft leven. Soms stellen we onszelf deze vraag met verwondering en dankbaarheid, omdat we in degenen die aan ons zijn toevertrouwd een schoonheid zien die ons met vreugde vervult; soms stellen we ons deze vraag met een zekere teleurstelling of ontmoediging, omdat het ons lijkt alsof de schoonheid en de vreugde in onze broeders en zusters, en in onszelf, altijd vergankelijk en onbestendig zijn.

Toen ik abt van Hauterive was, waren er dagen waarop het leek alsof ik, misschien vanwege een bepaald probleem, alles grijs zag, overal alleen maar het negatieve zag. Dus deed ik een oefening: wanneer ik voor de hele gemeenschap stond, in het koor of de refter, zei ik tegen mezelf: “Kijk nu opnieuw naar elke broeder en denk aan het positieve in ieder van hen, de schoonheid die in hen schuilt.”

Dit veranderde alles, want zelfs wanneer we midden in een probleem zitten, is er altijd schoonheid, positiviteit, in ieder van ons, die we op dat moment niet zien omdat we te veel in beslag genomen worden door het probleem of de moeilijkheid.

Kortom, met dit verlangen in mijn hart voel ik me soms ongemakkelijk en verdrietig, omdat ik beseft dat ik in bepaalde gemeenschappen deze stralende, vreugdevolle schoonheid niet vind. Op andere momenten ervaar ik echter een diepe schoonheid die me fascineert en aantrekt, een gemeenschappelijke schoonheid die me vervult met ware vreugde. Het ergste is wanneer een gemeenschap zichzelf mooi en gelukkig acht op basis van eigen verdiensten, zoals de Farizeeën, en juist daarom voel ik me verdrietig en teleurgesteld. Dit zijn gemeenschappen die opgaan in zichzelf en een kunstmatige vreugde willen opleggen die niets anders is dan zelfgenoegzaamheid. Dan beseft ik dat het probleem niet is dat schoonheid en vreugde ontbreken, maar dat er niet meer naar wordt verlangd, dat ze niet worden gemist in het hart van degenen die in die gemeenschappen leven.

Het is geen kwestie van aantallen of leeftijd, want er zijn grote en jonge gemeenschappen waar deze zelfgenoegzaamheid niet heerst, waar je ziet dat schoonheid en vreugde altijd diep van binnen gezocht worden, zonder genoeg te nemen met oppervlakkig succes. En soms zijn het juist de kleine en oudere gemeenschappen die, in plaats van naar hun schoonheid en geluk te verlangen, hun tijd besteden aan het klagen of treuren erover, zonder iets te doen om er – onophoudelijk en wat er ook gebeurt – naar op zoek te gaan.

Er zijn gemeenschappen die tot hun einde komen met grote schoonheid, op een mooie manier. Die zagezegd sterven als bruiden en niet als weduwen. Ik was diep ontroerd, vlak na het overlijden van mijn moeder op 78-jarige leeftijd, toen ik zag dat alle spanning en rimpels vanwege pijn verdwenen waren en dat haar gezicht eruitzag als op haar trouwfoto, toen ze 23 was.

Zie, er zijn gemeenschappen die sterven in schoonheid, mooi als jonge bruiden op hun trouwdag. Dit bewijst dat ten diepste de eerste en misschien wel de enige voorwaarde om het monastieke leven met schoonheid en vreugde te beleven, precies is, dat we het beleven in een huwelijksrelatie met Christus.

Christus heeft de Kerk waanzinnig lief

Onlangs hoorde ik paus Leo XIV jongeren en iedereen uitnodigen de Kerk lief te hebben. Dit bracht me terug naar een fundamentele ervaring in mijn leven: toen ik zestien was, vol twijfels en wantrouwen jegens de Kerk, zag ik de heilige Paulus VI in zijn jeep over het Sint-Pietersplein rijden, te midden van de menigte. Op dat moment werd in mij een liefde voor de Kerk geboren die nooit is vervaagd, ondanks alle redenen tot teleurstelling die er de afgelopen vijftig jaar zeker zijn geweest, vooral sinds ik in Rome woon.

Hoe is het mogelijk om een realiteit lief te hebben die zo menselijk en onvolmaakt is als de Kerk? In de loop van mijn leven ben ik steeds meer gaan begrijpen dat de reden eenvoudig is: liefde voor de Kerk is altijd mogelijk, omdat ware liefde voor de Kerk niet zozeer onze eigen liefde is, maar die van Christus voor zijn bruid.

De genade van dat moment waarop ik Paulus VI voorbij zag komen, net als de genade van duizend andere momenten, was en is dat Jezus mij zijn liefde voor de Kerk wilde meedelen, een oneindige, vurige liefde, ondanks alles. Christus is een Bruidegom die nooit ophoudt zijn bruid lief te hebben. Wanneer de Paus ons vraagt de Kerk lief te hebben, vraagt hij niet dat we in onszelf een bewust gevoel opwekken, maar dat we ons laten veroveren door de liefde van Christus, door zijn blik op ons, door zijn passie voor zijn bruid. Geen ontrouw of menselijke ellende kan verhinderen dat Hij haar altijd waanzinnig veel zal blijven liefhebben. Juist omdat Christus de Kerk 'tot waanzin toe' lief heeft, houdt Hij altijd en onder alle omstandigheden van haar, onophoudelijk en voor altijd.

Ik denk dat het Evangelie zinspeelt op deze 'waanzinnige', hartstochtelijke liefde van God, wanneer Jezus' verwanten, die Hem omringd door de menigte zagen, zonder zelfs maar tijd te hebben om te eten, over Hem zeggen dat Hij "niet meer bij zijn verstand is", "buiten zinnen", oftewel: dat Hij "buiten zichzelf" is (Mc. 3,21).

We mogen echter niet vergeten dat Marcus deze gebeurtenis direct na de aanstelling van de apostelen plaatst. Laten we de hele passage lezen:

"Jezus ging de berg op en riep tot zich die Hij zelf wilde; en zij kwamen bij Hem. Hij stelde er twaalf aan om Hem te vergezellen en door Hem uitgezonden te worden om te prediken, met de macht de duivels uit te drijven. Hij wees dus deze twaalf aan; aan Simon gaf Hij de naam Petrus; verder Jakobus de zoon van Zebedeüs en Johannes de broer van Jakobus, aan wie Hij de naam Boanerges gaf, wat betekent: zonen van de donder; vervolgens Andreas, Filippus, Bartolomeus, Matteüs, Tomas, Jakobus de zoon van Alfeüs, Taddeüs, Simon de IJveraar, en Judas Iskariot, die Hem heeft overgeleverd.

Hij ging naar huis en weer stroomde zoveel volk samen, dat zij niet eens gelegenheid hadden om te eten. Toen zijn verwanten dit hoorden, trokken zij erop uit om Hem mee te nemen, want men zei dat Hij niet meer bij zijn verstand was." (Mc. 3,13-21)

Het huis dat iedereen verwelkomt

Het is alsof het "huis" waar Jezus binnenging en dat onmiddellijk werd bestormd door de menigte die dorstte naar woorden van leven en genezing – dat wil zeggen naar waarheid en verlossing – voor de evangelist Marcus het eerste beeld was van de Kerk die op de apostelen is gebouwd, zoals de heilige Paulus het in essentie verwoordt:

"Zo zijt gij dus geen vreemdelingen en ontheemden meer, maar medeburgers van de heiligen en huisgenoten van God, gebouwd op het fundament van de apostelen en profeten, terwijl de sluitsteen Christus Jezus zelf is, die het hele bouwwerk in zijn voegen houdt. In Hem groeit het uit tot een heilige tempel in de Heer. In Hem wordt ook gij mee opgebouwd tot een woonstede van God, in de Geest." (Ef. 2,19-22)

Om hem weg te trekken uit dit "huis", zeggen Jezus' verwanten dat Hij "buiten zichzelf" is, dat Hij waanzinnig is. Maar waarom wordt Jezus door de zijnen als gek beschouwd? Omdat hij van dit "huis" houdt, dit "huis" dat de hele wereld aantrekt, waarin Hij en zijn leerlingen geen tijd meer hebben om te eten, aan zichzelf te

denken, uit te rusten, want in dit “huis” draait alles om de gave van Jezus aan heel de mensheid, om het feit dat Jezus spreekt tot iedereen, om het goede dat Jezus doet voor iedereen.

Jezus en zijn leerlingen hebben geen tijd om te eten (Mc. 3,20). Waarom wordt er alleen over eten gesproken? Ik kan me voorstellen dat ze zelfs geen tijd hadden om te slapen, om bij hun familie te zijn, te werken, enzovoort. Het Evangelie spreekt echter alleen over eten. Maar waarom eet Jezus niet? Ten diepste is dat, omdat Hij het is die “gegeten” wordt. In dit huis “eet” iedereen Jezus, iedereen neemt Jezus tot zich, iedereen neemt Jezus in zich op. Het is als een eerste aankondiging van de Eucharistie. Maar het is niet alleen Jezus die geen tijd heeft om te eten en die zelf gegeten wordt. Het meervoud in de zin maakt duidelijk dat de apostelen dit lot van Jezus delen, namelijk dat zij door iedereen worden verteerd, want Christus geeft zichzelf als voedsel en drank om elk mensenhart, elke behoefte, elk menselijk lijden te verzadigen en te lessen.

Dit houdt ook verband met de scène die direct aan deze perikoop voorafgaat. Waarom worden de leerlingen net als Jezus en samen met Hem “verslonden”? Waarom blijven ook zij in dit huis, in plaats van zich door hun familie te laten “bevrijden”? Waarom laten ze zich niet weer opnemen in een normaal leven, zoals dat van iedereen? Waarom delen ze in Jezus’ waanzin, zijn “buiten zichzelf” zijn?

Want juist daarom en op die manier zijn zij gekozen: “Hij stelde er twaalf aan om Hem te vergezellen en door Hem uitgezonden te worden om te prediken, met de macht de duivels uit te drijven.” (Mc. 3,14-15)

De leerlingen zijn uitgekozen om bij Jezus te blijven en hun missie te beleven in eenheid met Hem. Hun aanwezigheid in dit huis waar Jezus spreekt en geneest, is de onmiddellijke verwezenlijking van hoe en waarom zij als apostelen zijn aangesteld.

De leerlingen van Christus, van de apostelen tot ons, zijn allen aangesteld, uitgekozen, geroepen en gezonden om zich aan te sluiten bij Christus in zijn waanzinnige liefde voor de Kerk, binnen de Kerk; om zich aan te sluiten bij Christus in zijn waanzinnige liefde die de Kerk tot het “huis” maakt waar iedereen kan binnengaan om zich te voeden met Christus, met zijn Woord, zijn Lichaam en zijn Bloed, om in Hem redding en volheid van leven te vinden.

De schoonheid van een gemeenschap

Een jonge vriend, die zich onlangs heeft bekeerd, deelde met mij een diepgaande meditatie die hij schreef nadat hij had deelgenomen aan de Eucharistie in een klein kerkje in de bergen. Hij spreekt vol verwondering over het “geweldige wonder van Christus die [ons] lijden op zich neemt, (...) ernaar verlangt, het tot het zijne maakt, HET TOT ZICHZELF MAAKT.”

Met deze woorden beschrijft hij de waanzin van Christus' liefde voor ons, voor de Kerk, een waanzin die zich telkens opnieuw voltrekt wanneer het brood en de wijn – dat wil zeggen onze armzalige menselijkheid – in zijn handen genomen worden, begeerd worden, om in Hem, in Christus zelf, in zijn Lichaam en zijn Bloed opgenomen en omgevormd te worden.

Maar als de Kerk dit “huis” is, dan ligt haar schoonheid erin dat zij Christus toestaat haar zo lief te hebben, en dat Hij in haar de hele mensheid, die tot Hem is aangetrokken, op dezelfde manier mag liefhebben.

De schoonheid van de Kerk en dus van elke gemeenschap, vooral een monastieke, is dat Christus' liefde voor ons die “buiten zichzelf” is daarin woont en ervaren wordt. En Christus is buiten zichzelf, buiten zijn goddelijke hoedanigheid, juist om in ons aanwezig te zijn en wij in Hem, om ons tot de zijnen te maken, om ons tot Hem te maken.

Bestaat deze schoonheid ook in onze gemeenschappen? En is er vreugde die uit deze schoonheid voortkomt?

Ik stel me voor dat iedereen gelukkig wegging uit dat huis waar Jezus aanwezig was: vreugdevol dat ze Jezus hadden ontmoet, blij dat ze door zijn woord en zijn aanwezigheid gevoed en verzadigd waren, dat ze genezen en vooral gered waren door zijn aanwezigheid.

De schoonheid van dit huis, de schoonheid van de Kerk, ligt volledig in de ontmoeting met Jezus, die het hart vervult van de mens die dorst naar redding.

De vreugde in ons is geen gevolg van de ontmoeting met schoonheid, maar valt samen met deze ontmoeting. Ware vreugde is het licht van de schoonheid.

Ik denk aan de tijdloze woorden van Sint Augustinus, die zijn bekering bezingt met dankbaarheid, maar ook met spijt, omdat hij er zo lang over heeft gedaan om de schoonheid van Christus lief te hebben:

“Veel te laat heb ik U lief gekregen, o schoonheid zo oud en toch zo nieuw.

Veel te laat heb ik U lief gekregen.

Binnen in mij was U en ik was buiten, en dáár zocht ik U.

Lelijk als ik was, stortte ik mij op de mooie dingen die Gij gemaakt hebt.

U was bij mij, maar ik was niet bij U!

Die dingen hielden mij ver van U verwijderd;

en toch zouden ze niet bestaan als ze niet in U bestonden.

Toen hebt U geroepen en geschreeuwd en mijn hoofd doorbroken.

Geschitterd en gestraald hebt U en mijn blindheid verjaagd.

Een heerlijke geur hebt U verspreid;

en diep ademde ik die in en nu snak ik naar U.

Ik heb U geproefd en sindsdien dorst en honger ik naar U.

U hebt mijn hart geraakt, en het is ontvlamd in verlangen naar uw vrede.”

(Belijdenissen, Boek X, 27)

Christus heeft de Kerk liefgehad

Nu is de vraag die we ons kunnen stellen, in hoeverre een gemeenschap, een klooster, een plek is waar men de schoonheid van Christus en daarmee de vreugde in Hem kan ontmoeten.

Maar wat is de ware schoonheid van Christus? We hebben dit al eerder gezien: het is de schoonheid van de Bruidegom die zijn bruid, de Kerk, waanzinnig liefheeft. Maar waar en hoe nemen we deze schoonheid waar?

We moeten ons Christus niet voorstellen als een mooi beeld, en evenmin alsof Jezus alleen maar onder ons aanwezig is om naar Hem te kijken en Hem te bewonderen. Nee, om de ware schoonheid van de Bruidegom te zien, moeten we die beschouwen in zijn relatie met de bruid. Het is niet genoeg om alleen Hem te zien, of alleen haar, maar we moeten de relatie zien die hen beiden verenigt. Om de schoonheid van Jezus te zien, moeten we de bruid zien samen met Hem, de relatie van de bruid met Hem. Maar de bruid – dat zijn wij, ieder van ons en elke gemeenschap. Daarom is het belangrijk dat we in de gemeenschap de bruid zien in alle aspecten van haar leven. Jezus is niet gekomen om slechts met een ideaalbeeld van de bruid te trouwen, maar met haar hele leven, in al zijn aspecten: positief en negatief, heilig en ellendig. Wanneer je echt van iemand houdt, worden zelfs alle details van zijn of haar leven belangrijk, niet alleen het mooie gezicht dat voor ons staat.

En als je iemand werkelijk liefhebt, trekken zijn lijden en zwakheden, zijn wonden, onze aandacht zelfs nog meer dan zijn goede eigenschappen en volmaaktheid. Christus heeft de Kerk lief zoals de Vader de mensheid liefheeft, met een diep en levend gevoel van barmhartigheid, mededogen en verlangen te troosten. De ware schoonheid van een gemeenschap bestaat er daarom in, dat zij beseft dat zij door Christus bemind wordt, ondanks alles, ondanks al haar zwakheden en lijden.

Dit is de grote paulinische ecclesiologie die hij uitdrukt wanneer hij over het huwelijk spreekt:

“Mannen, hebt uw vrouw lief, zoals Christus de kerk heeft liefgehad: Hij heeft zich voor haar overgeleverd om haar te heiligen, haar reinigend door het waterbad met het woord. Hij heeft de kerk tot zich gevoerd als een heerlijke bruid, zonder vlek of rimpel of fout, heilig en onbesmet.” (Ef. 5,25-27)

De grote schoonheid van een kerkgemeenschap schuilt hierin: zij wordt door Christus zozeer bemind dat Hij zijn hele leven voor haar geeft, juist om haar door de sacramenten en het woord van God te reinigen van alle lelijkheid van de zonde. De vreugdevolle schoonheid van een gemeenschap is altijd paschaal, dat wil zeggen, de vrucht van de ontmoeting en gemeenschap met Hem die zoveel van ons houdt dat Hij sterft om ons te reinigen en verrijst uit de dood om ons volledig te verenigen met zijn levende aanwezigheid.

Vanuit dit perspectief begrijpen we ook hoe een gemeenschap als “lelijk” kan worden omschreven. Elke keer dat ik het gevoel had dat ik te maken had met een lelijke, ja zelfs een “corrupte” gemeenschap, kwam dat doordat het in die gemeenschap ontbrak aan verlangen en aan de ontvankelijkheid voor Christus’ barmhartige liefde, die ons van de zonde reinigt. “Corruptie” of verval ligt nooit in het feit dat we zondaars zijn, maar in het feit dat we niet langer verlangen naar Christus’ vergeving. Misschien door trots, soms door oppervlakkigheid, vaak door een narcisme dat de bruid ertoe brengt alleen zichzelf te bewonderen en zo al haar passie voor de Bruidegom te verliezen, die haar met tederheid en barmhartigheid aankijkt. De blik op zichzelf krijgt de overhand op de liefdevolle blik van Christus.

Narcisme dat niet wordt erkend, niet wordt beleden, niet wordt veroordeeld en zelfs wordt gerechtvaardigd, is het lelijkste wat men in de Kerk, in gemeenschappen en bij mensen kan zien, vooral als het om godgewijde personen gaat, want het maakt ons ongevoelig voor het Hart van Christus, dat brandt van liefde voor ons.

Niets stellen boven de liefde van Christus

Het is dan ook niet moeilijk te begrijpen hoe het charisma en de Regel van Sint Benedictus, net als het cisterciënzer charisma, het geheim van deze schoonheid in zich draagt. In wezen is de hele Regel niets anders dan een voortdurende opvoeding, vorming en correctie, een permanente oefening om samen te leven, en op elk moment en in elke levenssituatie ons te laten beminnen door de Bruidegom die de Kerk liefheeft, door zichzelf te geven om haar heilig en onbesmet, onbevlekt te maken: dat wil zeggen mooi, mooi zoals de Maagd Maria.

In dit opzicht is de Regel van Sint Benedictus, maar ook de geschriften van onze cisterciënzervaders en -moeders, uitzonderlijk. Sint Benedictus laat ons de relatie met Christus, de ontmoeting met Hem, beleven in het hart van alle aspecten van onze menselijkheid. Hij weet dat elke monnik en de hele gemeenschap niets mogen afdoen aan de liefdesrelatie met de Bruidegom. Daarom luidt een van de kernzinnen van de Regel: “Niets stellen boven de liefde van Christus” (RB 4,21). Sint Benedictus leert ons en vormt ons om alles te beleven met een hart dat zich laat beminnen door Christus, vóór alles en doorheen alles. Dit maakt dat elk detail van het leven vruchtbaar wordt, vruchtbaar aan schoonheid en vreugde. Wanneer de bruid weet dat ze bemind wordt, en wanneer ze de herinnering aan en het bewustzijn van de liefde van haar Bruidegom koestert, is er geen enkel detail meer in het huis en in het dagelijks leven dat de schoonheid van de Bruidegom en de gemeenschap met Hem ontgaat.

Weten dat je geliefd bent door Christus, maakt alles mooi en vreugdevol, en brengt vrede in alles, zelfs in de meest negatieve situaties. De schoonheid en vruchtbaarheid van een leven bestaan erin de vreugde uit te stralen van het bemind worden door Christus, en deze uitstraling gaat alle maat en alle grenzen te boven.

Dit is waar een ander werktuig voor goede werken dat in hoofdstuk 4 van de Regel wordt genoemd, ons aan herinnert, een werktuig dat laat zien dat deze schoonheid zo stralend is dat zij zelfs tot in de diepten van de hel van het kwaad en de haat kan doordringen om die te verlichten: “In de liefde van Christus voor zijn vijanden bidden.” (RB 4,72).

De lamp die Christus in het hart van zijn geliefde bruid heeft ontstoken, verlicht elke nacht en brengt zo zijn liefde “buiten zichzelf”, een liefde die geen rust vindt totdat zij alle uiteinden van de aarde, van de tijd en van het menselijke bestaan heeft bereikt.

De hele wereld dorst naar deze schoonheid van de geliefde en liefhebbende bruid, en het monastieke leven is geroepen om haar onophoudelijk en met iedereen te delen, opdat zij brandend blijft.